

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
ZESPÓŁ REALIZACJI
BADAŃ

29-35-69, 628-37-04
21-07-57, 628-90-17

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT. 24
00-503 W A R S Z A W A
TELEFAX: 29-40-89

BS/72/58/93

STOSUNEK DO RZĄDU

Komunikat z badań

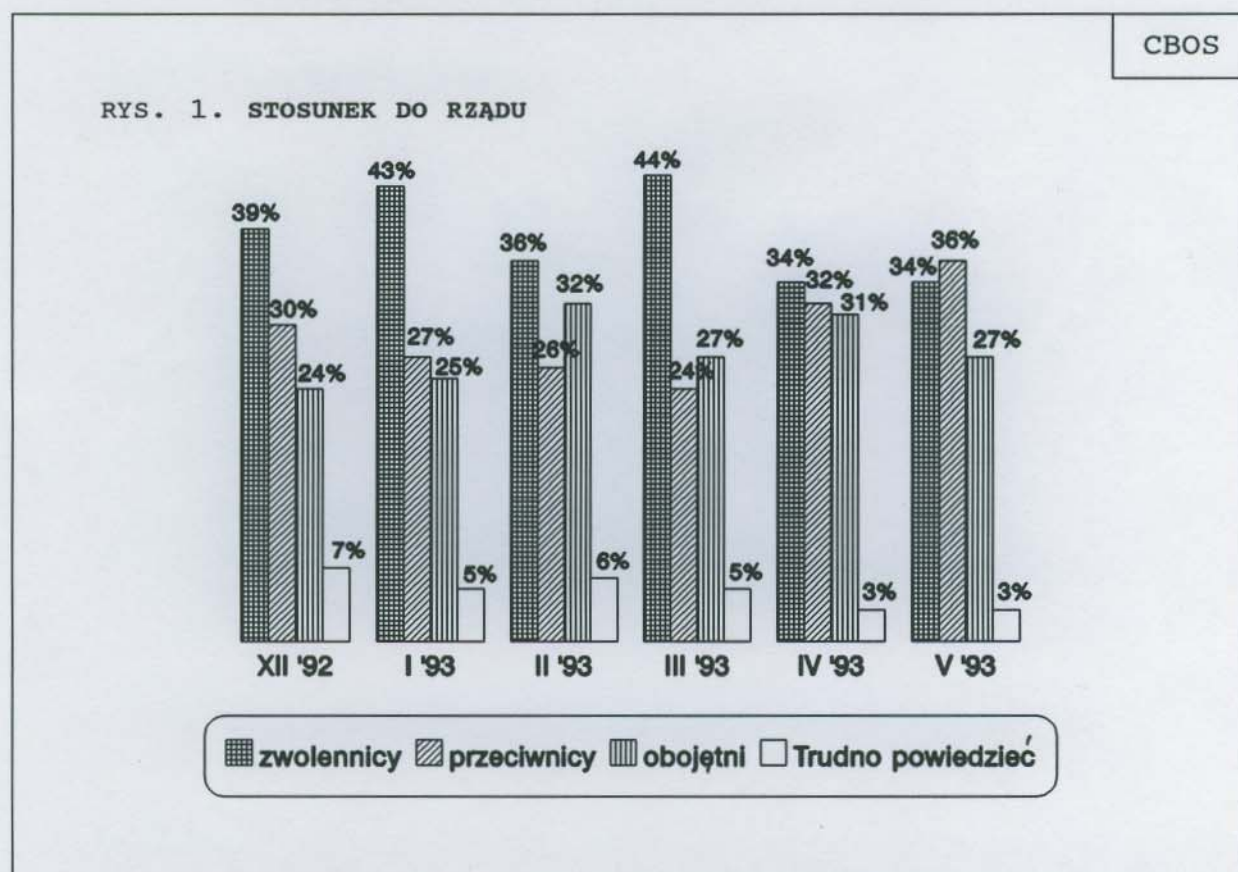
Warszawa, maj 1993 r.

UWAGA: Przedruk materiałów CBOS w całości lub w części oraz wykorzystanie danych empirycznych jest dozwolone wyłącznie z podaniem źródła.

Ocena działalności rządu

W pierwszej połowie maja zastrzyła się w kraju sytuacja strajkowa. Wybuchły liczne strajki - o zasięgu ogólnopolskim w sferze budżetowej, a także regionalny w Wałbrzychu. Równocześnie, po wystąpieniu PL z koalicji, gabinet Hanny Suchockiej stał się rządem mniejszościowym i jego ewentualny upadek jest możliwością całkiem realną. Znacznie pogorszyły się też nastroje społeczne¹.

Mimo tej niezwykle trudnej sytuacji, sondaż przeprowadzony w połowie tego miesiąca² wykazał stosunkowo niewielkie pogorszenie społecznego wizerunku rządu w stosunku do wyników z połowy kwietnia. Liczba osób określających się jako zwolennicy rządu pozostała bez zmian. Przypomnijmy, że grupa zwolenników wyraźnie zmalała miesiąc wcześniej. W maju nastąpił natomiast dalszy niewielki wzrost liczby jego przeciwników. Wielkości te obecnie są jednak nadal zbliżone.

¹ Zob. komunikat CBOS "Nastroje społeczne w maju '93".

² Badanie "Aktualne problemy i wydarzenia" (35) zrealizowano w dniach 14-17 maja 1993 r. na próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski (N=1075).

Także emocjonalny stosunek do rządu, mierzony reakcją na jego ewentualny upadek, był w momencie badania - a więc wtedy, gdy taka możliwość już się wyraźnie zarysowywała - niemal taki sam jak przed miesiącem.

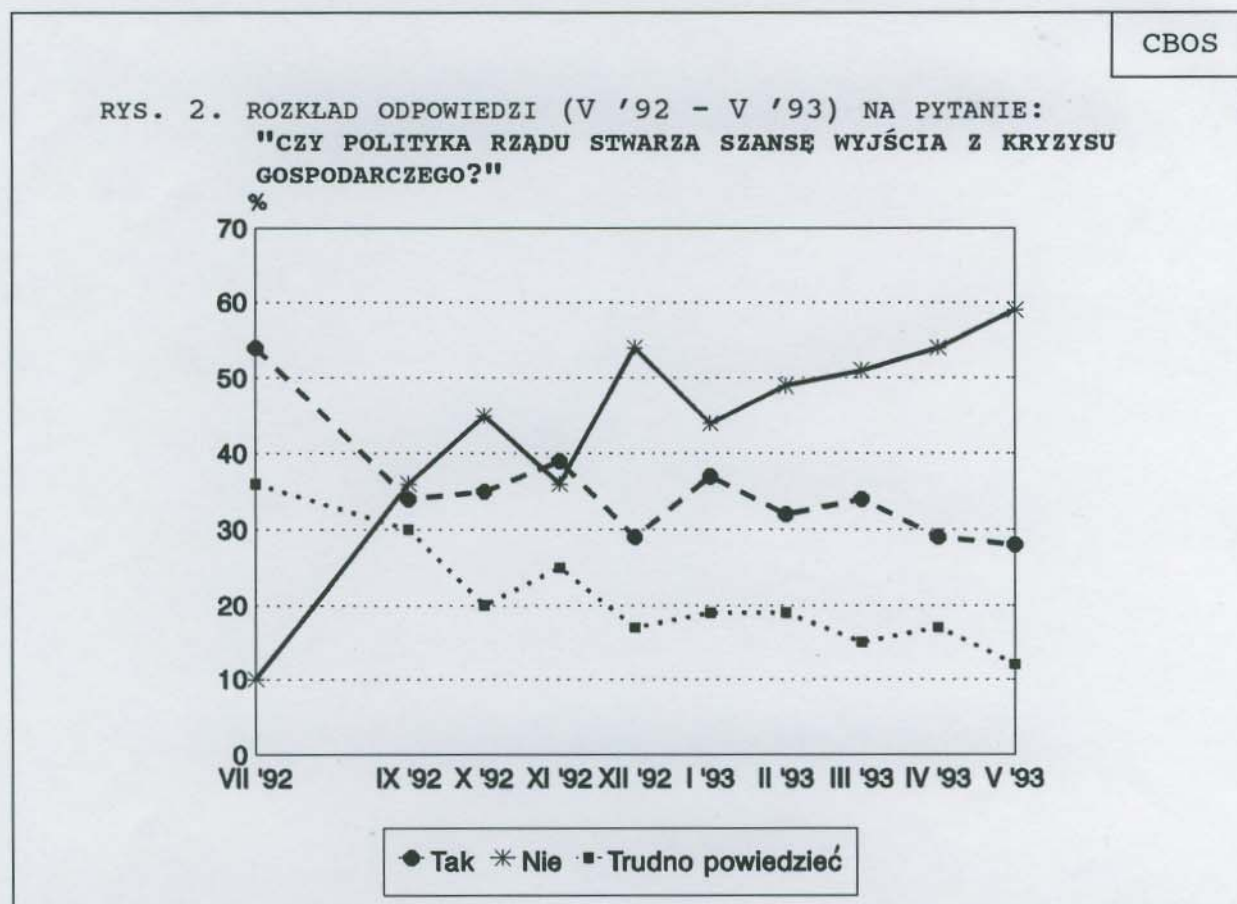
Tabela 1

w procentach

Czy wiadomość o ustąpieniu obecnego rządu przyjął(ęła)by Pan(i):	Wskazania respondentów według terminów badań:							
	IX'92	X'92	XI'92	XII'92	I'93	II'93	IV'93	V'93
Z zadowoleniem	5	8	8	14	15	14	19	18
Z obojętnością	45	45	47	47	45	47	46	50
Z niezadowoleniem	35	31	31	25	26	28	22	24
Trudno powiedzieć	15	16	14	14	14	11	13	8

Warto tu zwrócić uwagę na zmniejszenie się odsetka badanych, którzy nie mają w tej sprawie zdania - zapewne jest to wynikiem faktu, że tym razem nie pytaliśmy już o sytuację czysto hipotetyczną.

Niewielkiemu pogorszeniu uległa także ocena polityki gospodarczej rządu - odsetek badanych, którzy wiążą z tą polityką nadzieje na wyjście w kryzysu, w zasadzie się nie zmienił, wzrosła natomiast nieco liczba pesymistów.

Odnotowane w sondażu kwietniowym³ pogorszenie stosunku do rządu mogło być jednym z elementów podłoża obecnej sytuacji strajkowej. Jednak sam przebieg tego konfliktu, jak wskazują dane, w niewielkim tylko stopniu - jak dotychczas - wpłynął na ogólne postawy wobec rządu.

Potwierdzeniem tego przypuszczenia może być ogólna ocena wyników pracy rządu. W sondażu kwietniowym nie zadaliśmy pytania na ten temat, natomiast w porównaniu z danymi marcowymi obecna ocena jest wyraźnie gorsza. Nadal jednak oceny pozytywne przeważają nad negatywnymi (48% wobec 41%).

Tabela 2

w procentach

Jak by Pan(i) ocenił(a) wyniki działalności obecnego rządu premier Hanny Suchockiej od czasu objęcia przezeń władzy?	Wskazania respondentów według terminów badań:				
	XI '92	XII '92	I '93	III '93	V '93
Bardzo dobrze	3	3	3	4	4
Raczej dobrze	48	44	52	50	44
Raczej źle	17	28	21	26	34
Bardzo źle	3	5	4	4	7
Trudno powiedzieć	29	20	20	16	11

Charakterystyczne jest, że obecnie zróżnicowanie społeczno-demograficzne badanych nie wpływa znacząco na ich oceny pracy rządu. W gruncie rzeczy wszyscy oceniają ją podobnie. Najwięcej pozytywnych ocen jest wśród przedstawicieli inteligencji i prywatnych przedsiębiorców, a najmniej - wśród rolników i robotników wykwalifikowanych, ale różnice te nie są zbyt duże. Jedyne osoby najlepiej sytuowane i usatysfakcjonowane swoją sytuacją materialną nadal wyraźnie lepiej niż pozostali oceniają pracę rządu.

³ Por. komunikat CBOS "Opinie o rządzie w kwietniu '93".

Wzrosła także (o 9 punktów procentowych) w porównaniu z marcem liczba osób niezadowolonych, że na czele rządu stoi Hanna Suchocka. Osoby te są jednak ciągle w wyraźnej mniejszości (25% wobec 60% zadowolonych).

Trwające obecnie strajki mogły wpłynąć również na poziom aprobaty działalności rządu⁴. Wynosi on obecnie 28% i jest o 13 punktów procentowych niższy niż w marcu, a o 4 punkty procentowe niższy niż wynosił analogiczny wskaźnik w stosunku do rządu Jana Olszewskiego w maju ubiegłego roku. Ponieważ niemal w tym samym stopniu pogorszyły się oceny wielu instytucji publicznych, w tym działalności prezydenta, można powiedzieć, że zmalała aprobata m.in. całej władzy wykonawczej⁵. Warto tu dodać, że nie dotyczy to drugiej strony obecnego konfliktu - działalności NSZZ "Solidarność".

Działania najwyższych organów władzy państwowej: prezydenta, rządu i Sejmu zostały bardzo krytycznie ocenione również w innym jeszcze aspekcie. Odpowiadając na pytanie, czy osłabiają one czy też wzmacniają państwo, respondenci najczęściej wskazywali na oddziaływanie osłabiające. Jedną z przyczyn tego może być postrzeganie stosunków między tymi instytucjami jako konfliktowych.

Tabela 3

w procentach

Jak Pan(i) sądzi, czy działania [wymienionego organu władzy] wzmacniają czy też osłabiają państwo?	Wskazania respondentów dotyczące:					
	rządu		prezydenta		Sejmu	
	I '93	V '93	I '93	V '93	I '93	V '93
Wzmacniają	43	26	31	27	20	12
Oslabiają	26	50	38	48	50	64
Trudno powiedzieć	31	24	31	25	30	24

⁴ Wskaźnik ten był mierzony za pomocą pytania: "Czy, Pana(i) zdaniem, działalność rządu dobrze służy społeczeństwu?"

⁵ Zagadnieniu temu jest poświęcony odrębny komunikat.

Te trzy najwyższe organy władzy są postrzegane przez społeczeństwo jako mocno ze sobą skonfliktowane. Zwłaszcza jako konfliktowe są powszechnie postrzegane stosunki Sejmu z władzą wykonawczą - rządem i prezydentem. Zdania na temat stosunków rząd - prezydent są podzielone.

Tabela 4

w procentach

Jak Pan(i) sądzi, czy obecnie współpracują ze sobą, czy są w konflikcie:	Wskazania respondentów					
	raczej współ-pracują		raczej są w konflikcie		Trudno powiedzieć	
	I '93	V '93	I '93	V '93	I '93	V '93
Sejm i rząd	17	16	64	72	18	11
Sejm i prezydent	20	17	58	68	22	15
rząd i prezydent*	-	41	-	40	-	19

* Tego pytania w styczniu '93 nie zadano.

Przewidywane skutki upadku rządu

Niemal dwie trzecie badanych (62%) uważa upadek rządu za prawdopodobny, przeciwnego zdania jest tylko 24% badanych. Jednak spośród kilku możliwych scenariuszy dotyczących najbliższej przyszłości preferowana jest przede wszystkim częściowa rekonstrukcja obecnego rządu, na drugim miejscu zaś znajduje się ogłoszenie nowych wyborów, za którym opowiada się niemal jedna trzecia badanych.

Tabela 5

w procentach

Które z poniższych rozwiązań byłoby, Pana(i) zdaniem, najbardziej pożądane w obecnej sytuacji?	Wskazania respondentów według terminów badań:		
	II '93	IV '93	V '93
Pozostanie obecnego rządu u władzy w niezmienionym składzie	9	6	5
Pozostanie obecnego rządu u władzy, ale niektórzy ministrowie zmienieni	46	39	41
Utworzenie nowego rządu zarówno z partii obecnie rządzących jak i opozycyjnych	11	14	13
Utworzenie nowego rządu przez prezydenta	5	6	6
Ogłoszenie nowych wyborów parlamentarnych	22	29	31
Trudno powiedzieć	7	5	4

Jakie byłyby - zdaniem badanych - konsekwencje upadku gabinetu Hanny Suchockiej? Najczęściej (33%) wyrażany jest pogląd, że upadek rządu spowodowałby zmniejszenie się liczby strajków i protestów (zdaniem 29% byłoby to bez znaczenia, a według 18% - sytuacja strajkowa uległaby dalszemu pogorszeniu). Zmiana gabinetu byłaby natomiast bez znaczenia, zdaniem względnej większości badanych, dla: sytuacji materialnej emerytów, materialnych warunków życia ludzi, walki z aferami i korupcją. W czterech innych sprawach -realizacji PPP, rozwoju współpracy z krajami EWG, budowy gospodarki rynkowej, przełamania recesji gospodarczej - badani spodziewają się negatywnych konsekwencji.

CBOS				
<i>Jak Pan(i) sądzi, czy upadek obecnego rządu:</i>				
<u>przyspieszyłby czy też opóźniłby</u>				
	<u>przyspieszyłby</u>	<u>opóźniłby</u>	<u>byłoby to bez znaczenia</u>	<u>trudno powiedzieć</u>
- budowę kapitalistycznej gospodarki rynkowej	8%	41%	28%	23%
- realizację PPP	8%	44%	24%	24%
- ożywienie gospodarcze, przełamanie recesji	13%	37%	23%	26%
<u>ułatwiłby czy też utrudniłby</u>				
	<u>ułatwiłoby</u>	<u>utrudniłoby</u>	<u>byłoby to bez znaczenia</u>	<u>trudno powiedzieć</u>
- walkę z aferami, korupcją	23%	28%	30%	19%
- rozwój współpracy Polski z krajami Europy Zachodniej	10%	43%	25%	22%
<u>spowodowałby polepszenie czy też pogorszenie</u>				
	<u>polepszenie</u>	<u>pogorszenie</u>	<u>byłoby to bez znaczenia</u>	<u>trudno powiedzieć</u>
- materialnych warunków życia ludzi	17%	32%	34%	17%
- sytuacji materialnej emerytów	17%	29%	35%	19%

★

★

★

Choć sytuacja wśród najwyższych organów państwa jest powszechnie postrzegana jako konfliktowa, a los rządu - niepewny, to jednak liczba jego zwolenników pozostała nie zmieniona, a liczba przeciwników tylko nieznacznie wzrosła.

W maju nastąpił natomiast wyraźny spadek aprobaty naczelnych organów państwa, a szczególnie organów władzy wykonawczej - rządu i prezydenta. Trudno stwierdzić, w jakim stopniu jest to wynikiem, a w jakim przyczyną obecnego konfliktu społecznego. Niemniej faktem jest, że poparcie dla drugiej strony tego konfliktu - NSZZ "Solidarność" - nie zmalało (choć i nie wzrosło).

A N E K S

Tabela 1. Jak Pan(i) ocenił(a)by wyniki działalności rządu premier Hanny Suchockiej od czasu objęcia przezeń władzy? (%)

	Dobrze	Źle	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	48	41	11	1074
Płeć				
Mężczyźni	50	41	8	476
Kobiety	45	41	14	598
Wiek				
do 24 lat	40	48	12	119
25-34	45	42	13	162
35-44	49	46	5	251
45-54	40	50	11	153
55-64	55	35	10	199
65 lat i więcej	52	28	20	189
Miejsce zamieszkania				
Wieś	44	44	12	414
Miasto do 20 tys.	42	42	16	110
od 21 do 100 tys.	45	47	9	215
101-500 tys.	53	31	16	160
501 tys. i więcej mieszk.	57	35	7	170
Region				
Północny	48	38	13	114
Zachodni	47	46	8	119
Środkowozachodni	45	49	6	153
Środkowy	42	46	12	209
Wschodni	45	44	11	119
Południowo-wschodni	52	36	13	163
Południowo-zachodni	54	30	16	198
Wykształcenie				
Podstawowe	46	38	16	393
Zasadnicze zawodowe	48	42	10	271
Średnie	49	44	8	324
Wyższe	51	43	6	84
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	50	45	5	62
Prac. umysł. niż. szczebla	45	49	6	93
Pracownicy fiz.- umysł.	55	34	11	52
Robotnicy wykwalifikowani	40	48	12	129
Robotnicy niewykwalifik.	45	49	6	55
Rolnicy	41	50	10	91
Prywatni przedsiębiorcy	50	47	2	27
Bierni zawodowo				
Renciści i emeryci	53	33	14	389
Uczniowie i studenci	55	33	12	33
Bezrobotni	37	50	13	74
Gospodynie domowe i inni	45	38	16	67
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 500 tys. zł	40	51	9	100
500 tys. - 999 tys.	38	47	14	243
1000 tys. - 1499 tys.	45	43	13	320
1500 tys. - 1999 tys.	53	40	7	175
2000 tys. i powyżej	64	25	11	213
Ocena własnych war. mater.				
Źle	37	51	12	402
Średnie	49	38	13	516
Dobre	68	26	6	154
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	61	25	14	70
Raz w tygodniu	50	40	11	633
Kilka razy w roku	41	46	13	263
W ogóle nie uczestniczy	44	46	10	109
Ocena kier. rozw. syt. w kraju				
Dobry kierunek	76	19	5	201
Zły kierunek	40	48	12	732
Trudno powiedzieć	48	33	19	141